

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

2W2-AK Słgsk

NOWAK

WANDA

ps. "Wanda"

248

J. 248 / WSK

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

..... Nowak

..... Wanda

..... ps. "Wanda"

I./1. Relacja ✓ k. 3, 5-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ k. 4, 5-4

*I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

*II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja ✓ k. 2, 5-2

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 6

VI. Fotografie —

I/1. Relacja.

- Relacja w sprawie uczestniczącej w walkach o niepodległość Norah Wandy wg schematu napisana przez Irene Nowak-Stamirowska. Odpis - odp. odbitka, przesłana do Archiwum E. Zambickiej 4 kwietnia 1976. K.2, s. 1-3.
- Relacja Wandy Nowak ps. "Wanda", spisana zgodnie z oświadczeniem ppłk. Antoniego Sierżymowskiego. Wpłynęła do Arch. E. Z. Kłoceni 1976. Rkp. Org. K. 4, s. 4.

1/1/1

odpowiedzi na schemat o relacji dotyczącej nie żyjącej uczestniczki walk o niepodległość. - - - - -

Dane osobiste:

- 1/ NOWAK WANDA
- 2/ 14 czerwca 1912r. w Sosnowcu
stracona: Oświęcim 1 listopada 1944 roku godz. 16-02m (Sterbeurkunde). Aresztowana w Katowicach, w mieszkaniu kuriera zamieszkałego przy ulicy Andrzeja 10. Świadek aresztowania: ppł. Antoni Siemiginowski.
- 3/ Jan i Aniela z domu Kowalska
- 4/ Środowisko: górnicze, ojciec pracował na kopalni "Kienard" dziś Sosnowiec.
- 5/ Szkoła Handlowa Żeńska imieniem Król wej Jadwigi. Towarzystwo Szkół Srdnich w Sosnowcu.
Dwa letnie Studium P. maturalne, przygotowujące do pracy z młodzieżą starszą. Pracowała do wybuchu wojny w charakterze instruktorki w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Żeńskiej w Częstochowie. Pracowała czynnie w harcerstwie od szkoły podstawowej do końca. Była człowiekiem głęboko wierzącym, prawym, prawdomównym, wrażliwym na krzywdę ludzką, zawsze pomagającym biednym, słabym, krzywdzonym czy prześladowanym. Człowiekiem kochającym bez wielkich słów i patosu- Ojczyznę, pełnym żarliwego patriotyzmu, zdolnym do największych poświęceń dla Ojczyzny, dla Narodu, dla wolności, dla ludzi których kochała. Przy tych cechach była przy tym bardzo skromna, prosta, cicha, uważała, że wszystko co robi jest jej najzwyklejszym obowiązkiem, niczym absolutnie więcej.
- 6/ Adres siostry (mój) Irena Nowak-Stamirowska zamieszkała: 49-250 Otmuchów, ul. Świerczewskiego 26a tel. 5809.

Okres przedwojenny:

- 1/ Instruktorka do pracy z młodzieżą starszą przy Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Żeńskiej w Częstochowie.
- 2/ Kursy Terytorialnej Obronności Kraju. Kursy Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwwzwojowej. Stowarzyszenia Wyższej Użyteczności w Częstochowie.

Okres okupacji:

Praca w Ruchu Oporu

W styczniu 1940r. została zwerbowana do pracy w konspiracji przez Adama Parysa pseudonim: "Adam" pracuje w jego siatce wywiadowczej w związku Walki Zbrojnej.

Potem przechodzi do Oddziału II-go Sztebu Okręgu Śląskiego Związku Walki Zbrojnej AK gdzie pracowała jako kierownik kancelarii, była równocześnie kurierką do specjalnych poruczeń 4

podokręgu "Zagłębie". Na tym stanowisku pracowała do końca to jest do chwili aresztowania, które nastąpiło 23 czerwca 1944r. w Katowicach. W dniu tym siostra udała się na umówione spotkanie do mieszkania kuriera zamieszkałego przy ul. Andrzeja 10. Poszła tam w towarzystwie ppł. A. Siemiginowskiego, /pseudonimy: "Jacek-Wiktor"/. W mieszkaniu tym był kociot /ponieważ kurier ten został wcześniej aresztowany przez gestapo/ w tych okolicznościach została aresztowana moja siostra, ppł. A. Sieminiowskiemu udało się uniknąć aresztowania i dzięki temu faktowi zdołano usunąć przed przyjazdem gestapowców do naszego domu, stację nadawczo-odbiorczą, maszynę do pisania, wiele ważnych peldunków z całego terenu, nielegalną prasę a także ukryte pod podłogą na strychu broń, amunicję i granaty. Usuwali z domu te rzeczy moja matka, mój brat Tadeusz, który w tym czasie był w domu i ppł. Sieminiowski, który natychmiast po aresztowaniu Wandy przyjechał do naszego domu i powiedział o aresztowaniu siostry i o konieczności "oczyszczenia" mieszkania nim gestapo przyjdzie do niego.

Powiedział też o konieczności ucieczki z domu wszystkich domowników. /Ojciec został aresztowany ponieważ nie było możliwości zawiadomienia go o tragicznych wydarzeniach - był w pracy/.

Była więziona na gestapo w Katowicach, po tym w więzieniu na Mikołowskiej do końca sierpnia 1944r. a po tym wysłana do Uświęcimia gdzie została stracona 1 listopada 1944r. o godz. 16-02 minut, jak z całą pedanterią podano w Sterbeurkunde.

W czasie długich, wielogodzinnych przesłuchaniach na gestapo, mimo wyrefinowanych tortur, okrutnego bicia do utraty przytomności siostra moja nie wydała ani jednej osoby, ani jednego punktu kontaktowego, nic. A przecież gestapowcy wiedzieli kim była moja siostra od aresztowanego kuriera, który załamane się w śledztwie, robili wszystko co było w ich mocy aby wymusić tak ważne dla nich zeznanie, lecz nie udało się im złamać mojej siostry. A przecież jak nie wiele osób w konspiracji wiedziało wiele, będąc kierowniczką kancelarii II-go Oddziału Sztabu Okręgu Śląskiego, znała bardzo wiele osób z konspiracji i to z kierownictwa, znała wiele adresów prywatnych, adresów skrzynek, punktów kontaktowych nie wydała nic i nikogo. Po jej aresztowaniu nie było ani jednego aresztowania w Organizacji, milczała do śmierci. Za bohaterską postawę w czasie badań, została pośmiertnie odznaczona przez Komisję Wpływającą A.K. Okręg Śl. Krzyżem walecznych po raz pierwszy.

Y. Dokumentacja:

- 1/ Sterbeurkunde./Dane memu ojcu na gestapo w Sosnowcu /.
- 2/ Zawieszczenie Komisji weryfikacyjnej A.K.
- 3/ Własnoręcznie pisany list mej siostry Wandy do mnie z więzienia w Katowicach przed wystaniem jej do Oświęcimia./Ja wtedy byłem już w Obozie Pracy Przymusowej we Freiburgu w Niemczech/.
- 4/ Fotografie mej siostry Wandy.

Stwierdzam własnoręcznym podpisem prawdziwość i rzetelność podanych powyżej danych dotyczących mej siostry Wandy i jej uczestnictwa w walce o niepodległość Polski.

/Irena Nowak- Stamirowska/ podpis

/Irena Nowak-Stamirowska/

zam. 49-250 Otmuchów

Otmuchów 17 lutego 1978rok.

Urząd Miejski Miasta i Gminy
w Otmuchowie stwierdza własnoręczność
podpisu 17.02.1978r. podpis nieczytelny

Za zgodność podpisu:

+ Wanda Nowak ps. Wanda' urodz. Górska, córka Górska - zamieszkała
w Łowiczu. Pracę w konspiracji rozpoczęła w lutym 1940s w Zakł. 94
Zagł. w Warszawie w składzie wywiadowczej Adama Paraja ps. "Zagł." -
w kwietniu 1941s z całą grupą Paraja, przekonała do oddania II-go
Sztabu Okręgu Warszawskiego SWZ, którego szefem mianowany został por.
"Wiktor" Para pracujący kurierską przyjmując kancelarię oddziału II-go
Sztabu Okręgu Warszawskiego SWZ - AK, na którego to stanowiska i czasu
ofiarowała pracę do 23 czerwca 1944s. Wreptowana została
w Katowicach w kawiarni przy Placu Rudzkiego n. 10, w mieszkaniu
kuzyna, który przez swoje lekkomyślność i nieostrożność spowodował
tragiczną zbroję. Kol. Wanda' miała bardzo ciężkie śledztwo
i cierpienia, nikogo nie wydała. Straciła kontakt z pozostałymi listopada 1944s
w Warszawie w kawiarni przy Placu Rudzkiego n. 10, w mieszkaniu
kuzyna z rodziny z Łowicza.

Prześię zyczenia z moim oszczędzeniem
Przedk. Huteri Kiełmickiowski

- 7/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora
- Sterbeurkunde (dwa egzemplarze) II Auschwitz ...
Msp. Kserokopia, K. 2, s. 1-2.
 - Zaświadczenie 498/46, o przynależności Wandy Nowak do AK, Katowice dn. 21.11.1946. Dwa egzemplarze.
Wpłynęło do Arch. E. Zawackiej lutym 1978r. Msp. Kserokopia
K. 2, s. 3-4.

35/81

1/2/1

ARCHIWUM
Kościół Ewangelicki
POZ 35/1804
data wydruku 11 1978

G 1, G 2

Sterbeurkunde

(Standesamt II Anschwitz Nr. TCV44/1944)

Die Hausgehilfin Wanda Nowak

katholisch

wohnhaft Sosnowitz, Baumweg Nr. 2, Kreis Bendisburg C/3

ist am 1. November 1944 um 16 Uhr 02 Minuten

in Anschwitz, Fasernenstrasse verstorben

Die Verstorbene war geboren am 14. April 1912

in Sosnowitz

(Standesamt _____ Nr. _____)

Vater: Jan Nowak, wohnhaft in Sosnowitz

Mutter: Aniela Nowak geborene Kowalski, wohnhaft in Sosnowitz

Die Verstorbene war nicht verheiratet

Anschwitz, den 29. November 1944

(Siegel)

Der Standesbeamte
In Vertretung
[Handwritten Signature]

C 251, C 252. Sterbeurkunde (mit Elternangabe bzw. ohne Elternangabe).
Verlag für Standesamtswesen G. m. b. H., Berlin SW 61, Gitchiner Str. 109.
Verlag für kommunales Schrifttum und Vordruck: Kurt Gruber, Kattowitz. B/0262

C. 251 | C. 252

Gemeinde RM - 60

1/2/2

G 1, G 2

Sterbeurkunde

IT Auschwitz _____ XCV44/1944 _____
(Standesamt _____ Nr. _____)

Die Hausgehilfin Wanda Nowak _____

_____ katholisch _____

wohnhaft Sosnowitz, Baumweg Nr. 2, Kreis Bendaburg C/S

ist am 1. November 1944 um 16 Uhr 02 Minuten

in Auschwitz, Eisenenstresse _____ verstorben

Die Verstorbene war geboren am 14. April 1912 _____

in Sosnowitz _____

(Standesamt _____ Nr. _____)

Vater: Jan Nowak, wohnhaft in Sosnowitz _____

Mutter: Aniele Nowak geborene Koralek, wohnhaft _____

in Sosnowitz _____

Die Verstorbene war nicht verheiratet _____

Auschwitz _____, den 29. November _____ 1944

(Siegel)

Der Standesbeamte
Vertretung
[Handwritten Signature]

C 251, C 252. Sterbeurkunde (mit Elternangabe bzw. ohne Elternangabe).
Verlag für Standesamtswesen G. m. b. H., Berlin SW 61, Glasbiter Str. 109.
Verlag für kommunales Schrifttum und Vordrucke Kurt Gruber, Katowitz, B/0202 [C 251 | C 252]

Gelich RM - 1,60

Katowice dn. 11. XI. 1948r.

ARCHIWUM

Elżbiety Zawackiej

por. 35/Hłst

data wpływu 4 1978

5/2/3

Okręg Śląski

438/16r.

por. cz. wo. Wanda Nowak-przynależność do A.K.

Słierdzin; że ppor. czasu wojny Wanda Nowak, urodzona dnia 11 sierpnia 1914r. była żołnierzem Armii Krajowej. Miała przydział do służby informacyjnej przy Sztabie Okręgu Śląskiego. Ze wybitne zasługi w walce z konspiracyjnej prowadzonej od 1940 roku w ramach Z.V.Z., P.Ż. P.I.A.Z. przyniosła stopień ppor. czasu wojny i srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami. Dnia 23. VI. 1944r. aresztowana przez Gestapo, po niesłychanych męczarniach została stracona w Oświęcimiu dnia 1. lipca 1944r.

Za bohaterstwo postumi, w czasie badań, została odznaczona pośmiertnie przez Komisję Weryfikacyjną A.K. Okręg Śląski, Krzyżem Jelecznym I stopnia.

Widocznie wydano na prośbę rodziców polegiej.

Stosownie Komisji Weryfikacyjnej

por. Jacek Sremigowski

major

Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej
[Signature]
 ppłk dypl.

Wykazowe Armji Krajowej
Okręg Śląski
Lp. 498/46r.

Katowice dn. 31. I. 1946 r.

12/4

Woj. Janda Nowak-przynależność do A.K.

Świadectwo, że ppor. czasu wojny Wanda N o w a k, urodzona dnia 10. X. 1914 r. była żołnierzem Armji Krajowej. Miała przydział do kompanii informacyjnej przy Sztabie Okręgu Śląskiego. Za wybitne zasługi w służbie informacyjnej prowadzonej od 1940 roku w ramach Z. T. Z., T. Z., P. I. i P. II. otrzymała stopień ppor. czasu wojny i Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami. Data 27. VI. 1944 r. sresztowana przez Gestapo, po niesiadydanych doch. badaniach została stracona w Oświęcimiu dnia 1 listopada 1944 r. Za bohaterstwo postawy w czasie badań, została odznaczona poch. przez Komisję Weryfikacyjną A. K. Okręg Śląski, Krzyżem Zasługi 1. stopnia pierwszy.

Wobec powyższego wydano na prośbę rodziców poległej.

Woj. Janda Nowak-przynależność do A.K.

Woj. Jacek Siemiątkowski
major

Przełęcz
[Signature]

IV. Korespondencja:

- list Hanny Nowak z Katowic 1944r. rozpoczynający się od słów: "Meine ...". Wpłynął do Arch. E. Ławki w lutym 1978. - Rkp. Kserokopia, dwa egzemplarze. K. 2, s. 1-2

IV/1

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej

35 21

por. 35 / 1512, 28

data listy: II 1938

Mein Herzgeliebter Schwesterchen Gertrude
 und Anna Gott sei Dank. Wie gefasst
 und soße von mir selbst. Mein
 Lieber bin in Erfahrung und sehr
 eine große Bitte um mich allen. Bitte
 seit keine so gut und nicht von mir. Ich
 die Post. Zugabe der besten Wünsche
 Güte. Danke. Ich bin sehr glücklich und
 ein Gutes. Ich ist sehr schön. Bitte
 Schwesterchen Gertrude und Anna. Ich
 mich einmal nicht von mir. Ich ist
 sehr mich nicht selbst, und sehr viel
 mit meine Familie. Bitte Schwesterchen
 Gertrude mich und Anna. Ich ist
 das wird für mich eine große
 Freude sein. Bitte mich eine große
 liebevolle Antwort von ich. Ich
 einmal im Monat schreiben.
 Ich liebe große und kleine Kinder
 an mich. Bitte meine Familie.

Dank

Mein Grogger in Graßhofen
 meine Frau Gott sei mit dir
 und soße von dir das selbe Mein
 lieben bin in Dankbarkeit und sehr
 eine große Liebe um mich allen. Bitte
 seit heute so gut und pflicht mir dich
 die toll begabte Gabenreiche Frau
 Gwinnländer Pfaffenbrunn Zwilber und
 eine Ganda das ist sehr Mein. Liebe
 Pfaffenbrunn Zwilber und Ganda
 was mit mich mir mich, dem ist
 sehr gut mich selbst, und sonst
 mich meine Familie. Liebe Gwinnländer
 liebt mich und anträgt mich
 das wird für mich eine sehr große
 Freude sein. Bitte um eine
 heilige Antwort dem ist kann
 einmal im Monat schreiben.
 Gungliche Grüße und Liebe
 an mich dich und Familie

J. 248/WSK

242-AK ślsk

+
NOWAK Wanda
ps. "Wanda"

V. Nazwiskowe karty informacyjne: 6.

ppow + ~~Wawozk~~ Wawozk rel. 35/51
Wawozk Wawozk 'Wawozk'
Wawozk Wawozk Wawozk

awent. 1943 w K-cach, zginęła w bitym

Wykaz Rodz. WSK

rel. 'Pawozk' 112. 51

'Pawozk. 51' - p. 61

Wawozk Wawozk Wawozk

wykaz rel. 'Pawozk' o listach, zginęła do spój. p. 61 Wawozk Wawozk

217
1975
Z. Walter Janke, ^{rel 35/34} "Podziemny Śląsk" AK
s. 61

Nowak Wanda
"Wanda"
przewodnicząca Kancelarii Okr. Sł. AK

nr 35/58

- 1. 2 3
- 4 Nowak Wanda 5
- 6 "Wanda" 7
- 8 9
- 10 Sosnowiec 11 1945
- 12 Janke Z. W. "Podziemny Ślask"

str. 61 N.W. Macwala w 2 W2 Zagłębie,
 prowadzi ^{szkolenia} Kancelaria ^{oddziału wywiadowego}
 w Sosnowcu.

rel. 35 / Słysz

Nowak Wanda

ps. "Wanda"

rel. "Paula" 112 Słysz

Techniczka do specjalnych poruczeń Szefa
i oddr. Sztabu Głównego mjr. Siemiginowskiemu Antoniemu
ps. "Hektor", "Yacch". Także punkt kontaktowy "Tawle"
z "Niktorem". Aresztowana w Katowicach, ¹⁹⁴³ morderca
w Górnym w Mysłowicach, zginęła w Górnym

Mowak Wanda po banderze Sosnowiec
Koleżankie siostrze M. Polak, (nr, mel.)
cicha Jane i Huli

og M Polak uvek zapomniała je
u 1942 r. - razem z Heleną Parysem
po Jacobie. Uvek miata przychodzący
przy Stribie Okręgu w Stribie informacyjnej
w domu Kowalski, Sosnowiec, Dębica i o
miasta i w skrytce kontaktowa, do
Ktośnej dochochista M Polak
Wanda awanturawa w Katowicach
wrocławskiej (początek odlewać od wprawy pra-
cownicy maoyziaty poczępną prędkość
z Wawrzana)

23 VI
1944

35 SI

Sosnowiec

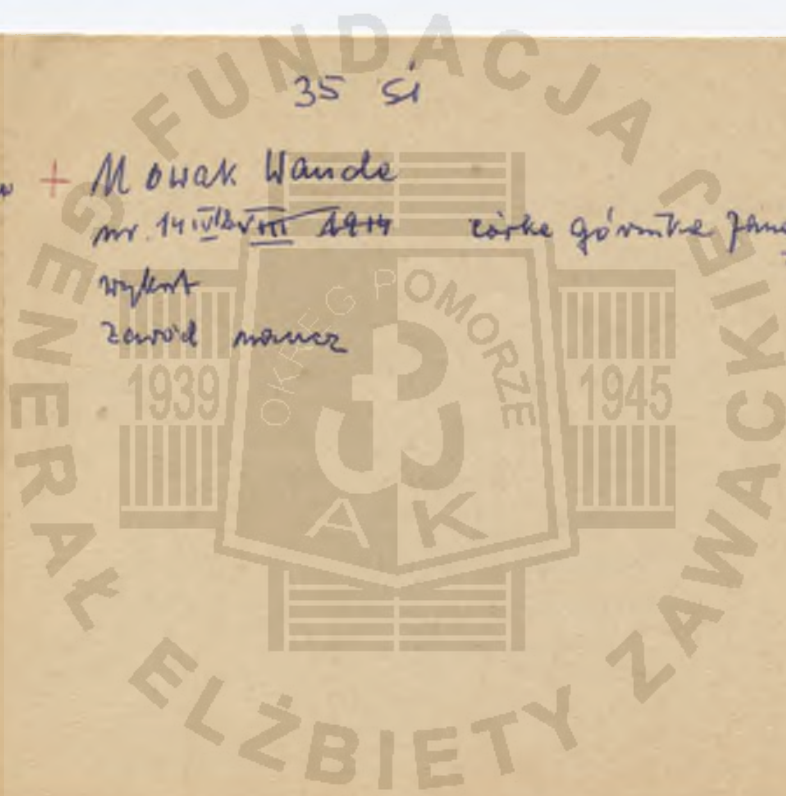
mpw + Mowak Wanda
nr. 14 ~~ul. W. 111~~ 4914

cośke goimke jame i Ameli
zd Kowalke

wykon
Zawod malarz

1939

1945

konspiracyja

między w Sosnowcu
Basmu ul. nr 2

konspiracyja

II 1940 ^{kurierka}
w miejsce wyjazd. Polanie Party se
na "Zapłote" - inst Sosnowice
IV 1941 przesłodzi warem z wiatly Zapłote
do O II KD ZSZ
prowadzi kancelarij O II

23 VI 44
1. ~~paź~~ XI 44

awertowane w Raktowicach
strasone u birtycim

KW, Sr K Z 2 k

+ Nowak Wanda „Wanda”

248

ARCHIWUM
Elżbieta Zawadzka
T. 35 Jask
nr 1976

ZWZ - 17K

NOWAK WANDA